

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНОГО ТА
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи
ВСП «Фаховий коледж МНУ
імені В.О. Сухомлинського»

Олена САХАРОВА

27 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ»

освітньо-професійний ступінь	<u>фаховий молодший бакалавр</u>
галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u>
спеціальність	<u>072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u>

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Подгорна Алла Олександрівна, викладач першої категорії циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки ВСП «Фаховий коледж МНУ імені В. О. Сухомлинського»

 Алла ПОДГОРНА

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки.
Протокол № 1 від «26» серпня 2024 року

Голова циклової комісії Владислав МИРУН

Програму погоджено навчально-методичною радою коледжу.
Протокол № 8 від «27» серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради Олена САХАРОВА

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Загальна кількість годин - 80	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Обов'язкова
	Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	Рік підготовки: 2-й
		Семестр 3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,5	Освітньо-професійний ступінь: <u>фаховий молодший бакалавр</u>	Лекції - 30 год.
		Практичні - 50 год.

Мова викладання – українська

Електронна адреса дистанційного курсу на платформі Human
<https://lms.human.ua/app/group/1159210/feed>

2. Анотація

Практично всі економічні інструменти господарювання (ціноутворення, оплата праці, комерційні розрахунки, інвестиційна діяльність, кредитування, бухгалтерський облік тощо) пов'язані з фінансами. Тому курс “Фінанси” має міжгалузевий характер. Засвоєння теоретичних засад фінансових відносин створює ту основу, на якій базується вивчення прикладних фінансових дисциплін, що розкривають конкретні питання організації фінансів у різних ланках фінансової системи.

Знання ці необхідні майбутньому фахівцю, щоб об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві, розуміти сутність і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів і фінансів господарських одиниць, уміти розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави.

Ключові слова: фінансова звітність, грошові кошти, господарські операції, грошові потоки, кредитування, прибуток, оборотні кошти, фінансовий стан підприємства, фінансове планування, оподаткування підприємств .

Almost all economic instruments of management (pricing, labor remuneration, commercial settlements, investment activities, lending, accounting, etc.) are related to finance. Therefore, the course “Finance” has an interdisciplinary character. Mastering the theoretical foundations of financial relations creates the basis on which the study of applied financial disciplines, which reveal specific issues of organizing finance in various parts of the financial system, is based.

This knowledge is necessary for a future specialist to objectively assess the economic processes taking place in society, to understand the nature and trends in the development of financial relations and their features in the field of public finance and the finance of economic units, to be able to develop and solve topical issues of theory and practice of developing the state's financial policy.

Key words: financial statements, cash, business transactions, cash flows, lending, profit, working capital, financial condition of the enterprise, financial planning, taxation of enterprises.

3. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Предметом дисципліни «Фінанси» є фінансові відносини, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу на макро - і мікрорівнях.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування знань студентів з функціонування фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства, розширення та поглиблення теоретичних знань студентів про фінансову систему держави, порядок формування і використання фондів фінансових ресурсів, які забезпечують функціонування кожної окремої її складової.

Завдання вивчення дисципліни «Фінанси» полягають у:

- вивченні історичних процесів зародження, становлення та розвитку фінансових відносин в Україні та окремих зарубіжних держав;
- засвоєнні суті та механізму функціонування фінансів, їх функцій;
- розкритті теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів;
- засвоєнні засад функціонування фінансової системи держави;
- формуванні у студентів теоретичної і методологічної бази, необхідної для наступного оволодіння практикою використання фінансових інструментів;
- розумінні закономірностей у сфері фінансових відносин держави, господарюючих суб'єктів та населення, розкриття можливостей використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями та результатами навчання:**

I. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

II. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.

СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

III. Інтегральна компетентність (ІНК):

Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях

Очікувані програмні результати навчання:

РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.

РН 04. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань

4. Передумови для вивчення дисципліни:

«Основи економічної теорії», "Економіка підприємств", "Історія економіки та економічної думки", «Вища математика».

5. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів.

Предмет фінансової науки. Сутність фінансів. Історичні передумови виникнення фінансової науки та її роль у суспільстві. Сутність та структура фінансової науки. Зміст системи фінансових наукових знань та інструментарій фінансової науки. Розвиток фінансової науки в різні історичні періоди.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів.

Фінанси як економічна категорія. Історичні аспекти становлення, функціонування та розвитку фінансів. Об'єктивні передумови існування фінансів. Характерні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Функції фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями в процесі вартісного розподілу. Фінансові резерви: види та методи формування. Механізм формування та використання фінансових ресурсів суспільства.

Тема 3. Фінансова система.

Суть і поняття фінансової системи країни. Організаційна структура фінансової системи. Внутрішня побудова фінансової системи. Сфери та ланки фінансових відносин: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси.

Тема 4. Фінансове право і фінансова політика.

Фінансова політика — складова частина економічної і соціальної політики. Суть фінансового механізму і його складові елементи. Основні законодавчо-нормативні акти у фінансах. Фінансова політика країни.

Тема 5. Податки. Податкова система.

Суть податків і їх характерні ознаки. Класифікація податків. Податкова система: суть, структура, основи побудови. Податкова політика України на сучасному етапі.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система, бюджетний дефіцит.

Бюджет як економічна та юридична категорія. Бюджетний механізм фінансового регулювання економіки. Бюджетна політика на сучасному етапі. Структура і принципи побудови бюджетної системи. Поняття бюджетного устрою. Бюджетний процес. Поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету

Тема 7 Державний кредит.

Суть, поняття та форми державного кредиту. Суть і класифікація державних позик. Державний борг і способи коригування позикової політики.

Тема 8 Місцеві фінанси.

Суть і склад місцевих фінансів. Місцеві бюджети. Склад і структура місцевих бюджетів.

Тема 9 Фінанси суб'єктів господарювання.

Суть, функції, основи організації фінансів підприємств. Фінанси комерційних підприємств. Фінанси підприємств різних форм власності, організацій і підприємств, що здійснюють неприбуткову діяльність. Фінанси громадських організацій і благодійних фондів.

Тема 10 Фінанси домогосподарств.

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин. Особисті фінанси, їх розвиток в умовах ринку.

Тема 11. Страхування. Страховий ринок

Економічна необхідність, суть і роль страхування. Страховий ринок. Поняття страхового ринку та його організаційна структура. Державний нагляд за страховою діяльністю. Види страхування.

Тема 12 Фінансовий ринок.

Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та перерозподілі фінансових ресурсів. Механізм функціонування фінансового ринку. Правове регулювання фінансового ринку. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 13 Фінансовий менеджмент.

Усі елементи управління фінансами. Фінансовий менеджмент підприємницької структури. Організаційні та правові засади здійснення податкової політики і функціонування податкової системи в Україні.

Тема 14 Міжнародні фінанси.

Суть і характерні ознаки валюти. Валютний курс. Валютний ринок. Валютні операції. Етапи економічної інтеграції в Європі. Фінансова політика у контексті поглиблення європейської інтеграції. Валютно – фінансова конвергенція та особливості організації фінансів Європейського Союзу. Бюджет Європейського Союзу.

Тема 15 Фінансова безпека держави.

Економічна безпека як багаторівнева система: поняття та базові елементи. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави.

6. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви тем	Кількість годин		
	Усього	Лекції	Практичні
<i>Розділ 1. Концептуальні засади фінансів</i>			
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	4	2	2
Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	4	2	2
Тема 3. Становлення та розвиток фінансової системи.	6	2	4
Тема 4. Фінансове право і фінансова політика	4	2	2
<i>Розділ 2. Складові фінансової системи держави</i>			

Тема 5. Податки. Податкова система	6	2	4
Тема 6. Бюджет. Бюджетна система, бюджетний дефіцит	6	2	4
Тема 7. Державний кредит	6	2	4
Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний механізм і фінансове вирівнювання	6	2	4
Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання	6	2	4
Тема 10. Фінанси домогосподарств	4	2	4
Тема 11. Страхування. Страховий ринок	6	2	4
Тема 12. Фінансовий ринок	6	2	4
<i>Розділ 3. Фінансове управління та безпека</i>			
Тема 13. Фінансовий менеджмент	6	2	4
Тема 14. Міжнародні фінанси	6	2	2
Тема 15. Фінансова безпека держави	4	2	2
Усього годин:	80	30	50

7. Теми лекційних занять Денна форма навчання

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2
2	Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	2
3	Тема 3. Становлення та розвиток фінансової системи.	2
4	Тема 4. Фінансове право і фінансова політика	2
5	Тема 5. Податки. Податкова система	2
6	Тема 6. Бюджет. Бюджетна система, бюджетний дефіцит	2
7	Тема 7. Державний кредит	2
8	Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний механізм і фінансове вирівнювання	2
9	Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання	2
10	Тема 10. Фінанси домогосподарств	2
11	Тема 11. Страхування. Страховий ринок	2
12	Тема 12. Фінансовий ринок	2
13	Тема 13. Фінансовий менеджмент	2
14	Тема 14. Міжнародні фінанси	2
15	Тема 15. Фінансова безпека держави	2
	Разом	30

8. Теми семінарських занять *Не передбачено навчальним планом*

9. Теми практичних занять Денна форма навчання

№з.п.	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2
2	Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	2
3	Тема 3. Становлення та розвиток фінансової системи.	4
4	Тема 4. Фінансове право і фінансова політика	2
5	Тема 5. Податки. Податкова система	4
6	Тема 6. Бюджет. Бюджетна система, бюджетний дефіцит	4
7	Тема 7. Державний кредит	4
8	Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний механізм і фінансове вирівнювання	4

9	Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання	4
10	Тема 10. Фінанси домогосподарств	4
11	Тема 11. Страхування. Страховий ринок	4
12	Тема 12. Фінансовий ринок	4
13	Тема 13. Фінансовий менеджмент	4
14	Тема 14. Міжнародні фінанси	2
15	Тема 15. Фінансова безпека держави	2
	Разом	50

10. Теми лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом

11. Завдання для самостійної роботи
Не передбачено навчальним планом

12. Форми поточного та підсумкового контролю.

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань. Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу дисципліни

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Оцінювання знань студентів денної форми навчання з курсу «Фінанси» здійснюється за результатами поточного та підсумкового контролю за такими критеріями:

Початковий рівень (1-3 бали). Відповідь студента фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Середній рівень (4-6 балів). Студент відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Достатній рівень (7-9 балів). Студент знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь правильна, логічна, обґрунтована, хоча у ній бракує власних суджень.

Високий рівень (10-12 балів). Знання студента є глибокими, міцними, системними; вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Оцінювання знань студентів за письмові (тестові, самостійні) роботи здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання кожного виду робіт.

14. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, вирішення задач та розрахункових завдань, ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (презентації, малюнки, схеми, графіки та ін.).

15. Рекомендована література

Основна:

1. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси: навч. посіб. Одеса : ПромАрт, 2018. 261 с.
2. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Фінанси: підручник / за ред. В. І. Грушка. Київ : Ліра-К, 2020. 599 с.
3. Зайцева Л. О. Фінанси: навч.-метод. посіб. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2019. 233 с.
4. Лютий І. О. та ін. Фінанси : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф., заслуж. економіста України І. О. Лютого. Київ : Ліра-К, 2017. 727 с.
5. Наконечна Ю. Л. та ін. Фінанси. Практикум. Київ: Київський університет, 2021. 303 с. 6. Орищин Т. М. Фінанси: навч. посіб. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. 322 с.
7. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси: підручник / за ред. канд. екон. наук, доц. О. Я. Стойка. Київ : Алерта, 2017. 404 с.
8. Тріпак М. М., Гарбарець І. О. Загальнодержавні фінанси: навч.-метод. посіб. для студентів 1-го (бакалавр.) рівня вищ. освіти / за ред. М. М. Тріпака. Кам'янець-Подільський : ТНЕУ, 2020. 431 с.
9. Шпак Н. О., Ярошевич Н. Б., Побурко О. Я. Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 416 с.
10. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Фінанси: навч. посіб. Львів : Видавництво «Простір-М», 2018. 298 с.

Додаткова:

11. Алексєєв І. В. та ін. Бюджетна система: підручник. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 399 с.
12. Баранник Л. Б., Корягіна Т. В. Соціальний захист громадян: навч. посіб. Вид. 3-тє, допов. і перероб. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. 271 с.
13. Білик О. І., Хім М. К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 231 с.
14. Бутенко В. В. Бюджетна система: навч.-метод. посіб. Одеса : ОНУ, 2018. 339 с.
15. Гелеверя Є. М. Бюджетна система: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти. Харків : Панов А. М. [вид.], 2018. 234 с.
16. Дулік Т. О. Оподаткування в Україні: навч. посіб. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. Ч. 1: Основи оподаткування. 225 с.
17. Карлін М. І. Суспільні фінанси в умовах демократії: навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 227 с.
18. Квасницька Р. С., Доценко І. О. Соціальне страхування: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2019. 355 с.
19. Кушнір Ю. Б. Персональні / сімейні фінанси: навч. посіб. 4 вид., зі змін. та допов. Ужгород : Сабов А. М., 2018. 119 с.
20. Мицак О. В., Андрейків Т. Я., Чуй І. Р. Міжнародні фінанси: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2020. 195 с.
21. Нікіфоров П. О. та ін. Фінанси, банківська справа та страхування. Корпоративні фінанси та фінансове посередництво: підруч. для бакалаврів / за ред. П. О. Нікіфорова, Н. А. Бак. Чернівці : ЧНУ : Рута, 2019. 295 с.
22. Нікола С. О. Фінанси підприємств: навч. посіб. Одеса : ОНУ, 2020. 205 с.
23. Парубець О. М., Ільчук В. П., Сугоняко Д. О. Місцеві фінанси: навч. посіб. Чернігів : Брагинець О. В. [вид.], 2020. 344 с.
24. Проць Н. В. Бюджетна система: навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 267 с.
25. Пшик Б. І. та ін. Фінансовий ринок: навч. посіб. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Б. І. Пшика. Львів : Галич-Прес, 2019. 538 с.
26. Рудюк Л. В. та ін. Фінанси підприємств: навч. посіб. / за наук. ред. О. В. Захарчука. Київ : Ун-т «Україна», 2021. 288 с.
27. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування: навч. посіб. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. 220 с.

28. Трусова Н. В. та ін. Фінансовий ринок: навч. посіб. Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2021. 235 с.

16. Інформаційні ресурси:

<https://www.kmu.gov.ua/> - Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.

<https://www.mof.gov.ua/uk> - Офіційний сайт Міністерства фінансів України.

<https://bank.gov.ua/> - Офіційний сайт Національного банку України.

<https://www.ukrstat.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби статистики України.

<https://www.treasury.gov.ua/> - Офіційний сайт Державного казначейства України.